

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lokalhistorisk Forening
for
Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

Kulhandel A/S's lager på havnen
(Eet af mange billeder, arkivet lige har modtaget)

EFTERLYSNING!

Hvem ved noget / har billeder af eller materialer
om *træudskibningstedet i Sønderskoven?*
(se artiklen i sidste nr. af Arkiv-nyt!)

Arkivernes data og åbningstider

Arkiv Data:

Arkiv-Nyt 24. årgang udgives af:
Lokalhistorisk Forening for
Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

Bestyrelsen for Lokalhistorisk Forening:

Formand: Knud E. Sørensen
Næstformand: Ralph Bertelsen
Kasserer: Kai Viggo Jørgensen
Sekretær: Marianne Drostrup
Best.-medl.: Knud Kylling Petersen
Suppleant: Chr. Seeberg
Suppleant: Carl Matthies

Arkivet Asylvej 1, Sønderborg

Tlf. 74 43 27 10

E-mail:sdbg.arkiv@mail.tele.dk

Leder: H.C. Carstensen

Arkivet Torvet 12, Ulkebøl

Tlf. 74 42 93 66

Email:ulkeboel.arkiv@mail.tele.dk

Leder: Sophie Rasmussen

Den selvejende institution Lokalhistorisk Arkiv for Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

Formand: Kai Viggo Jørgensen

Næstformand: Mimi Bonefeld

Sekretær: Karin Erichsen

Kasserer: Knud Bjerring

Best-medl.: Frode Jørgensen

Best-medl.: Helene Petersen

Redaktion for Arkiv-Nyt

H.C.Carstensen

Kai Viggo Jørgensen

Arkivernes åbningstider:

Arkivet Asylvej 1

Mandag kl. 0900 – 1200

Onsdag kl. 1500 – 1700

Arkivet Ulkebøl

Tirsdag kl. 1000 – 1200

Onsdag kl. 1930 – 2100

Hjemmesider:

www.sdbglokalarkiv.dk

www.skla.dk

Vi minder om arkivernes slogan:
Smid aldrig gamle papirer og billeder
væk
men aflever det hele på arkiverne!

Vi sorterer, registrerer og opbevarer
for eftertiden!

Lidt historie om Mølby samt møllen der og Cecilie møllen.

På kort, byplaner og prospekter over Sønderborg, kan man se aftegnede

møller tilbage fra midten af 1600-tallet og langt ind i 1800-årene. På Johannes Mejers håndtegnede bykort fra 1650-53 ses to stubmøller i byens nordøstlige udkant. Det vil sige at der har ligget møller på højedragene nord for byen i flere hundrede år. På et byplanskort fra 1769 efter Danske Atlas, ses ikke mindre end seks møller der ligger i en krans om byens nordlige del og angivet med følgende navne. Vestre Grynmølle, Rugmøllen, Maltmøllen, Købmands Grynmølle, Hertugens Grynmølle og Hestemøllen. Højdepunktet i antal møller nåedes i perioden 1800 – 1835, da fandtes der 7 kornvindmøller og 1 oliemølle.

Vi har i Sønderborg flere gader med navne, der vidner om at der har ligget en del møller nord for byen. Der er Møllegade og Møllebakken samt Møllevang ved Mølledammen. Sidst men ikke mindst har vi Mølby som i dag kun er gaden fra Hermann Bangsgade og til Rebslagergade.

Tidligere omfattede ”Møllebye” hele kvarteret med møllerne i byens nordøstlige udkant. Det vi i dag kender som Mølby, var oprindelig en lille landsbyagtig bebyggelse på en bakkekam – kaldet Revlingbjerg – lige øst for Sønderborg. De første huse er blevet bygget i forbindelse med opførelsen af den første mølle omkring 1730. Her voksede efterhånden en lille bebyggelse - med små stråtækte huse op - lige uden for Sønderborgs bygrænse. Bebyggelsen hørte indtil 1875 under Sundsmark kommune i det gamle Ulkebøl sogn. Området eller gaden blev senere kaldt for Mølbygade altså gaden der førte op til møllerne, og som i dag hedder Mølby.

Møllen i Mølby. Møllen lå i den gade der nu kaldes Mølby. Den første mølle menes opført omkring 1730, en ny mølle opførtes 1793 af en Peter Petersen fra Jylland. Møllen ejedes i mange år af Marcus Petersen fra Møgeltønder og hans søn. Den blev nedrevet sidst i 1800-tallet.

Få dage før den skulle rives ned, fandt man et bål som var tilrettelagt under møllen. Det kunne være blevet en alvorlig begivenhed, såfremt

brandstifteren havde fået udført sit⁴ fortsæt. Mange af husene var dengang stråtækte. I Møllehuset har der været et foderfirma Fr. Baumgart og i en periode var der strikfabrikation (Jola). Nu er der beboelse. Ceciliemøllen. Møllen lå på det højeste punkt i den nuværende Møllegade og blev bygget 1741 som gryn og grubbemølle af Otto Mosgaard Thiessen og Jens Jessen, der begge var fra Angel. Den blev i en årrække drevet af Peter Chr. Hansen. Den brændte første gang 1801, men blev atter rejst og overtoges 1862 af sønnen Asmus Chr. Hansen, som døde 1901.

Møllen med møllegård brændte anden gang i 1871 og blev da genopbygget efter datidens bedste og mest moderne konstruktion. Asmus Hansen var fuld af initiativ og arbejdede møllen godt op. Han var medlem af byrådet før 1864 og formand for bestyrelsen af ”Ulkebøl Sogns Sparekasse”. Tidligere hørte der også en hel del jord med til møllen, men arealet blev senere udstykket til boliger. Sønnen Peter Chr. Hansen overtog møllen 1901 han døde 1918, og enken fortsatte virksomheden med hjælp af sin søn Hilmar Hansen. I 1928 solgtes møllen til Niels C. Knudsen. 1935 blev møllehatten og hele gangtøjet solgt til møllebygger Peter Jørgensen i Avnbøl, som brugte materialet til restaurering af Dybbøl Mølle efter dennes brand natten mellem 27 og 28 maj 1935.

Ceciliemøllen ophørte derefter. Vedligeholdelsesomkostningerne var efterhånden blevet alt for store i forhold til udbyttet. Til møllen hørte også et stuehus, stor lade og staldbygning samt et kornmagasin. Stuehuset eksisterer stadigvæk. Her havde bl.a. Mødrehjælpen til huse i en årrække.

Kilder: Sønderborg bys historie I / Møllerne på Als af Hans Linow og Jens Lampe. R.Bertelsen

Nyt fra Arkivét på Asylvej:

I det første kvartal af året har vi modtaget rigtig mange indleveringer, det blev til mindst 50, som vi er meget glade for.

Vi arbejder hårdt på at kunne overføre vore arkivdata til et nyt EDB program, vi håber at det kan ske inden udgangen af året. Der er vist rigtig mange diasforedrag i vinterhalvåret, og der er på nuværende tid allerede aftale om foredrag til den kommende vinter.

Den nye serie vil have titlen ”Industrien i Sønderborg”.

Senere på året vil der komme et diasforedrag om ”Kristian Stærks Finérfabrik” som vil foregå på Dybbøl Skole. På vor hjemmeside kan der hentes oplysninger om tid og sted.

H.C. Carstensen
Arkivleder
www.skla.dk

Det Nordiske Kamgarnsspinderi
under udvidelse

Referat af generalforsamlingen den 10.3.2009 i Lokalhistorisk Forening for Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg.

Knud E. Sørensen bød velkommen og foreslog en fællessang, ”Velkommen lærkelil”.

1. Valg af ordstyrer:

Rudolf Petersen blev valgt og konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt.

2. Valg af 3 stemmetællere:

Lisbeth Petersen, Ralph Bertelsen og Gunnar Moos blev valgt.

3. Formandens beretning:

Knud E. Sørensen aflagde beretning og fortalte bl.a., at det havde været et stille og roligt år, hvor alle havde passet, hvad de skulle. Medlemstallet var stabilt, endog med en lille stigning.

Virksomhedsmedlemmerne var imidlertid svære at fastholde, her var interessen dalende. Der lød en tak til H.C. Carstensen for, at vores hjemmeside var blevet opdateret, den fremtrådte nu mere oplysende, og vi blev opfordret til at kikke derind.

Der blev ligeledes udtalt en tak til suppleanterne Karl Matthies og Chr. Seeberg, som begge var kommet i arbejde, da bestyrelsesmedlem Ole Jellingsø pludselig var afgået ved døden, og Marianne Drostrup var rejst til Grønland.

Formanden fortalte desuden om foreningens arrangementer:

Lilly Laursen og H.C. Carstensen havde vist billeder fra Dybbøl Banke, og 3 søskende fra møllerfamilien fortalte om denne tid.

Besøg på Saxgård, hvor man havde beset både bedriften og privaten, og formanden takkede for den store gæstfrihed.

Jollmanns gård i Holm, også et vellykket arrangement.

Ulkebøl forsamlingshus, hvor emnet var Mølby – landsbyen mellem Sønderborg og Ulkebøl. Ralph Bertelsen stod for foredraget, og mange tilhørere bl.a. beboere fra Mølby var mødt op.

Vedr. fremtidige arrangementer skulle der fortsat arbejdes på at finde nye emner og skabe tilslutning hertil. Gode ideer til arrangementer blev efterlyst. Formanden afsluttede med at takke alle, der havde bakket op om foreningens arbejde.

4. Arkivernes formand aflagde beretning:

Kai Viggo Jørgensen talte for begge arkiver og fortalte bl.a. om det opdaterede datasystem, Arkibas 4, hvor registreringer frem-

over via Internettet bliver registreret på en server i Vejle. De ”ansatte” kommer på kursus heri. Ulkebøl havde desværre haft indbrud 2 gange, og PC’ere med alle oplysninger var fjernet. Det betød store udgifter og et vanskeligt arbejde med at genetablere diverse data.

Hans Peter Hansen var gået på ”pension” og der lød en stor tak for hans indsats. Åbent hus på kulturnatten havde igen været en succes. HC Carstensen modtog i efteråret ”Månedens Skulderklap” fra Jydske Vestkysten og Sydbank med tilhørende blomster og en check på kr. 2000,-, som H.C. Carstensen flot havde ladet gå videre til arkiverne til indkøb af digitalt fotoudstyr.

Ruth Kümpel, som havde valgt at stoppe med arkivarbejdet, blev takket for sin indsats, og der blev henvist til mindeord i Arkiv-Nyt og JydskeVestkysten over Frede Jørgensen, som var afgået ved døden.

Til slut lød en tak for et godt og hyggeligt samarbejde i det forløbne år.

5. Arkivernes regnskab og budget. Kasserer, Knud Bjerring, aflagde regnskabet for 2008 og budget for 2009. Regnskabet viste et underskud på kr. 18.327,34, men dette skyldtes, at man havde indkøbt nye PC’ere, inden forsikringen for de stjålne var blevet udbetalt. Aktiverne var opgjort til kr. 88.010,83. Regnskab og budget blev omdelt til de tilstedeværende og godkendt.
6. Foreningens regnskab og budget. Kai Viggo Jørgensen tog nu en anden kasket på og aflagde regnskabet. Regnskabet viste et overskud på kr. 5.162,12 og aktiver for kr. 42.643,28. Han fortalte bl.a., at 2/3 af indtægterne gik til arkivernes virke. I 2008 drejede det sig om kr. 24.731,74. Et egentligt budget var ikke fremstillet, men han skønnede, at et sådant stort set ville ligne tallene i regnskabet for 2008, hvilket forsamlingen accepterede. Regnskabet blev omdelt til forsamlingen.
7. Fastsættelse af kontingent for 2010: Kontingentet vil fortsat være kr. 100,-
8. Indkomne forslag: Der var ingen indkomne forslag.
9. Valg iflg. Vedtægter:

- a) Valg af 3 bestyrelsesmedlemmer. Følgende blev valgt: Kai Viggo Jørgensen, Marianne Drostrup og Knud Kylling Petersen.
- b) Valg af 2 suppleanter. Følgende blev valgt: Chr. Seeberg og Karl Matthies.
- c) Valg af 2 revisorer. Følgende blev valgt: Jes Andersen og Helmer Sander-Larsen.
- d) Valg af revisorsuppleant. Valgt blev Storm Johansen.
- e) Valg af 2 medlemmer til arkivbestyrelsen. Følgende blev valgt: Mimi Bonefeld og Kai Viggo Jørgensen.
- f) Valg af suppleant til Arkivbestyrelsen. Valgt blev Lilly Laursen.

10. Eventuelt:

Lilly Laursen efterlyste billeder fra firmaet Chr. Stærk. Billederne, som skulle bruges til et arrangement i oktober, var desværre bortkommet, hvorfor andre til affotografering blev efterlyst. Rudolf Petersen foreslog, at billeder fra firmaet også blev efterlyst i dagspressen.

Knud E. Sørensen præsenterede kort det nye bestyrelsesmedlem, Knud Kylling Petersen, som ikke kunne være til stede denne aften, og hans interesse for slægtshistorie.

Efter generalforsamlingen blev der serveret kaffe/the, boller og lagkage og til slut viste H.C. Carstensen sin billedserie om kroer og gæstgiverier i Sønderborg.
Referent: Marianne Drostrup
14.3.2009

Hildebrandts hotel på
Rådhusstorvet.
(Nu "Brøggeriet")

Nyt fra Ulkebøl-arkivet

Den 25. april deltog vi i mindehøjtideligheden for provst Kristen Karstensens 200-års fødselsdag. Højtideligheden fandt sted ved mindestenen i Kær og blandt de mange deltagere var der flere, der var i slægt med Karstensen, et godt arrangement (se i øvrigt artiklen andetsteds i bladet).

Arkivet er i fuld gang med at omlægge Arkibas 3 til Arkibas 4. Derudover er vi igang med fotografering af huse, der ikke er med i matrikelregistreringen og dertil lave en oversigt over dem - et godt, men langvarigt arbejde!

I forrige nr. af Arkiv.Nyt havde vi et billede af træudskibningen i Stenholt og dertil gik turen den 23. maj. Vi så resterne af kranen og stedet, hvor broen var. Alf Petersen fortalte meget interessant om stedet og skoven. Vi startede og sluttede ved Skovridergården, hvor den medbragte kaffe blev nydt i den dejlige have.

Husk at besøge vores hjemmeside og besøg os på arkivet.

Sophie Rasmussen

Skoleklasse på besøg i arkivet

Sønderborgs Rådhus

Sønderborg har haft rådhus fra det 13. århundrede og det rådhus, der blev revet ned i 1933 efter bygningen af det nuværende menes at være bygget i det 16. århundrede, men blev bygget om ad flere omgange.

I 1772 skete der en større ombygning af bygningens indre og i 1837 skete der en ombygning, der kun lod ydermurene tilbage. Der blev f. eks. lagt kobber på spiret og en kobberskive til uret blev hentet i Flensborg. Kuglen på spiret, vejrhnanen og urskivens tal blev belagt med ægte guld!

I forhold til byens størrelse har rådhuset virkelig været en monumental bygning – hvilket ikke mindst ses af, at bygningen hvilede på et 1 meter bredt og 2 meter højt granitfundament.

På 1. sal var den store sal og i stueetagen befandt sig retsværelset og justeringskammeret, en lejlighed til rådhusbetjenten samt 6 fængselsrum.

Sommeren 1861 tilbragte kong Frederik VII et par uger i Sønderborg og under dette ophold blev der holdt taffel med bal for byens ”spidser” i den store sal og det var også her, kongen modtog det italienske gesandtskab, der meddelte, at Victor Emanuel var blevet udråbt til konge af Italien.

Den 2. april blev rådhuset totalskadet af en fuldtræffer og svære brandgranater så kun de beskadigede ydermure blev stående. Man

kunne redde en del af inventaret mens størstedelen af byens arkiv gik tabt.

Allerede i 1865 begyndte man på genopbygningen, der i alt kostede 25.366 Mark (heraf fik firmaet Stein & Meyland 269 Mark for den store klokke på 287 pund til spiret).

Indvielsen af den genopførte bygning fandt sted den 22. marts 1866 - på Kaiser Wilhelms fødselsdag - og det gik storslået for sig: om morgenen indledte militæret med reveille og artilleribesætningen i Brohovedet skød salut, kl. 11 var der militær gudstjeneste med magistraten og borgere som indbudte gæster, kl. 13 var der parade på Slotspladsen og senere mødtes 70 embedsmænd, borgere og officerer til festmiddag i den nye rådhusal!

Det nye rådhus

Den 3. juni 1931 vedtog Sønderborgs byråd at udskrive en konkurrence til ombygning af rådhuset eller bygning af et helt nyt.

Den 20. april 1932 vedtog byrådet herefter arkitekt Mundts forslag til bygning af et helt nyt rådhus bag det gamle og således at det gamle skulle rives ned når det nye var taget i brug.

Grundstensnedlæggelsen fandt sted den 3. august samme år og i oktober holdtes der rejsegilde, hvor "arbejdsfolkene" hver fik udbetalt 5 kr.

Indvielsen af det 302.000 kr. dyre projekt fandt sted den 9. december 1933.

På trods af de dårlige tider, der herskede i trediverne vedtog Sønderborg håndværker- og industriforening at tage afsked med det gamle rådhus ved at afholde en udstilling i dette, der skulle vise hvad *byens* - i modsætning til udstillingen i 1924, hvor hele *amtet* deltog - håndværkere og den lokale industri kunne præstere.

Annekset

På grund af pladsmangel vedtog byrådet - efter mange diskussioner blandt byens befolkning og bl.a. fordi det krævede, at en del gamle huse i Lille Rådhusgade skulle fjernes - i 1983 at bygge annekset mellem Lille Rådhusgade og Kastanieallé.

KVJ 2009

Kilder:

"Sønderborgs gamle Raadhus" v. J. Raben og "Sønderborg Rådhus 50 år" v. Sdbg. Kommune.

Alsisk Honning- og Sirupsfabrik "AHOS"

Blandt de mange industriforetagender, Sønderborg har huset, er også – som mange måske kan huske – **Alsisk Honning- og Sirupsfabrik**. Fabrikken blev grundlagt i 1919 af fabrikanterne Hans Nielsen (kaldet Honning-Nielsen) og Richard Pausch og havde fra starten til huse på Havbogade 100 (nedbrudt i 1928).

Efter Richard Pausch's død i 1924 førte Hans Nielsen firmaet videre alene og da lokalerne på Havbogade efterhånden var blevet for små, flyttedes firmaet i 1926 til Lille Rådhusgade der var domicil indtil 1933, hvor Hans Nielsen indrettede en moderne og tidssvarende fabrikk på Ahlmannsvej 26, hvor fabrikken havde til huse indtil firmaet nedlagdes i 1960'erne.

I de første to år af fabrikkens virke blev der kun forarbejdet honning og sirup som man fik fra biavlerne på egnen, men allerede i 1921 begyndte man også fremstilling af marmelader, hvortil råvarerne ligeledes blev leveret fra avlere i omegnen.

I den nye fabrikk på Ahlmannsvej fremstilledes kunsthonning, bord- og bagesirup samt marmelader til såvel bagerier som til private (der dog måtte købe produkterne hos lokale handlende). Varene blev kendt over hele landet og man oparbejdede endda en eksport til Sverige. Omsætningen steg støt år efter år og i højsæsonen beskæftiges ca. 10 medarbejdere.

I samråd med arkitekt Wriedt byggede Hans Nielsen privatbolig på hjørnet af Ringgade og Sdr. Landevej – lige syd for Christianskirken – hvorfra man på den tid havde man en formidabel udsigt over Sønderborg bugt.

KVJ

*„Sønderborg Honning- og Sirupsfabrik, Ringgade
midt i 1920.“*

”Sønderborgdrengen” 50 år

I forbindelse med ”Folkebanken for Als og Sundeved”s 50års jubilæum den 1. juli 1959 forærede banken byen statuen ”Sønderborgdrengen”, der står i Apotekerhaven og er udført af billedhuggeren *Kvederis*.

Gaven overraktes byen af direktør for Smøreksporsten, S. Røygaard-Petersen, der var formand for bankens bestyrelse.

Samtidig med at banken kunne fejre 50års jubilæum kunne også én af bankens to første direktører, H. Lyck fejre sit 50års jubilæum som direktør.

I år er det således 100 år siden ”Folkebanken for Als og Sundeved” grundlagdes, den bank, der - via div. sammenlægninger - blev til ”Sydbank”.

kvj

Dir. S. Røygaard-Petersen
overrækker ”Sønderborgdrengen” til Sønderborg By

Provst Kristen Karstensens 200 års fødselsdag. *Als sangens digter*

Kristen Karstensen blev født i Kær d. 25. april 1809. Hans forældre var boelsmand Karsten Davidsen og hustru Marie Hansdatter. Han gik i Kær Skole og viste allerede dengang stor lyst til læsning. 1827 kom han på Latinskolen i Ribe, og i 1831 fik han studentereksamen som nummer 1.

I 5 år studerede han teologi ved Københavns Universitet, hvor han bestod med bedste karakter.

I 1839 blev han ansat ved Dybbøl præstekald. Der var han i 25 år, og skrev 39 salmer og 48 fædrelandssange, blandt andet den bekendte ”Sang for Sundevedbeboerne”: Der er et land, af Herren rigt begavet. Da treårskrigen brød ud, blev han sammen med andre fremtrædende personligheder afskediget af den provisoriske regering, og en ny slesvig-holstensk præst blev indsat. Karstensen måtte rømme præstegården og flyttede til Sønderborg, hvorfra han protesterede mod afskedigelsen.

Afløseren, pastor Axelsen, mødte megen modstand, da han var tyskvenlig. Kirken stod tom, og den 16. december 1848, blev Karstensen genindsat, og kirken var fyldt til sidste plads.

Treårskrigen satte sit præg på Karstensen både verbalt og i sin digtning. Han fik også det ærefulde hverv at forfatte indskriften på mindestøtten over de faldne krigere i treårskrigen på Sønderborg Kirkegård, som blev indviet den 27. februar 1849.

Den 28. maj 1857 blev han udnævnt til Provst for Sønderborg og Aabenraa Provsti, og samme år flyttede han til Broager præstekald.

Han fik udgivet en digtsamling og en sangbog, som udkom 1. gang i 1851, tredje og sidste oplag i 1864₇₄

Af indholdet må fremhæves ”Længe nok har jeg bondepige været”, der handler om det danske sprog. Alssangen er også med, og i den priser han sin hjemstavn, og den benyttes endnu meget, selv efter 150 år. Når Karstensen synger om sin Ø ”Jeg elsker den så såre”, så gælder det ikke mindst den plet i Kær, hvor hans vugge stod, og hans barndom gik blandt skov og strand.

Man finder i sangbogen sange skrevet til minde om slagene ved Isted og Frederiksstad, hyldest til landet, slesvigerne og kongen. Desuden skrev han en række gilde og festsange til fødselsdage, barnedåb, bryllup og høstgilder. En enkelt af dem i lokal mundart ”Go javten i drænge, kom hid til vor disk”

Efter krigen i 1864 blev han afskediget og udvist fra Slesvig, men allerede inden udgangen af året blev han kaldet til sognepræst for Gjelsted-Rørup menigheder på Fyn. Her fortsatte han sin digtning, indtil sin død, den 1. november 1882. Han ligger begravet på Gelsted Kirkegård.

Man kan sige, at Kristen Karstensen havde et spændende livsforløb. Han var svagelig som dreng, men det fortælles, at hans forældre fandt trøst i det gamle ord: *Et sladde føl ka blyv en hest, å en sladde dreng ka blyv præst.*

I august 1929 rejstes i Kær by ved hans fødegård, en mindesten over ham. Det er en stor natursten, som blev givet af gårdejer Jørgen Detlefsen, Tombølgaard, med følgende indskrift:

*Her lå Fædregaarden
hvor Provst Kristen Karstensen
Als-Sangens Digter
fødtes den 25. april 1809*

Søndag den 25. august 1929 afslørede stenen ved en lille mindehøjtidelighed, hvor provst Thyssen holdt mindetalen.

Sønderborg Borgerforening og Kær Landsbylaug havde indbudt til mindesamvær i anledning af Provst Kristen Karstensens 200 års fødselsdag d. 25 april 2009 ved mindestenen ved hans fødehjem.

Der mødtes ca. 80 mennesker i strålende solskin. Svend Aage Vohs fra Skovhuse bød på vegne af Borgerforeningen og Landsbylauget velkommen.

Derefter holdt fhv. provst Lorenz Christensen, Vester Sottrup mindetalen.

Provst Lorenz Christensen nedlagde en krans ved mindestenen.

De 3 tenorer akkompagneret på violin af Svend Arne Kryhlmann sang nogle sange af Kristen Karstensen, bl.a. Sundeved sangen. Vi sluttede med at synge Allsangen.

Helmer Sander-Larsen

Det skrev ”Jydske Tidende” i efteråret 1940

Pluk hyben!

”Solo-fabrikken i Sønderborg, der jo for tiden ikke kan udnytte sin store produktionskapacitet, meddeler gennem annoncer, at den er aftager af modne hyben til 30 øre pr. kilo.

Der skal dog ikke umiddelbart igangsættes en egentlig produktion, men der anstilles nogle laboratorieforsøg for at finde frem til eventuelle nye produkter, der kan tillade en bedre udnyttelse af fabrikkens anlæg.

Direktør Bouwhuys udtaler, at det foreløbigt kun drejer sig om at få fastslået, hvor store mængder hyben, der kan fremskaffes på egnen. Der er en hvis efterspørgsel efter den vitaminholdige frugt, især til medicinsk brug.”

KVJ

Julegaveudstilling i Sønderborg

Én af de følger af krigen, der generer mest er mørklægningsbestemmelserne. Blandt de, der føler denne byrde allerhårdest er forretningsfolk.

Man har her i byen fået den gode tanke at hjælpe disse mørklægningsramte for at handelen før jul ikke skal lide alvorligt afbræk. På ”Sønderborghus” arrangeres derfor i dagene 7. – 16. december (dengang købte man ikke julegaver måneder i forvejen!, red.) en julegaveudstilling hvortil der bliver gratis adgang for alle. Her kan man altså i ro og mag, hygge og varme – og frem for alt lys! – få lejlighed til at tage separatudstillinger af vore handlendes julevarer i nærmere øjesyn og gøre sit udvalg.

Ideen er helt rigtig og det har da også straks vist sig, at der blandt de handlende er stor interesse for udstillingen.

KVJ

Det skrev ”Jydske Tidende” i efteråret 1940

De hvide klude

”Som man vil have hørt gennem radioen, slutter indsamlingen af hvide klude den 15. oktober.

Det fremgår, at de hvide klude anvendes til fremstilling af vat til brug på hospitalerne.

Da der endnu er lovet os en del hvide klude, beder vi venligst husmødrene have opmærksomheden henvendt på alt gammelt hvidt, der ligger ubrugt hen såvel som tøjstrimler eller rester (den mindste trevl har værdi) og om at aflevere dette i forretningen (I.H.Kock red.), hvor selv den mindste pakke vil blive modtaget med tak.

Denne sidste samling bliver den fjerde, der efter indsamlingens afslutning afgår herfra med dampere ”Limfjorden” til København.”

L. Rasmussen, formand
(prakt. læge Perlegade 26, red.)
Fru I.H.Kock næstformand

KVJ

Her i I.H.Kock`s forretning
(nu Rohleder Sport)
samledes kludene inden de
sendtes videre til København

Arrangementer efterår 2009

Annonceres i Ugeavisen
i god tid inden arrangementerne

Lørdag den 5. september kl. 14.00

***Vi besøger Familien Kjær's
Vognsamling og Landbrugsmuseum
i Gråsten***

(Sønderborgvej 3, lige før indkørslen til Gråsten)

Medbring kaffe, ingen tilmelding!
(For evt. transport ring til ét af arkiverne)

**Lørdag den 24. oktober kl. 14
på Biblioteket i Dybbøl**

***Krydsfinèrfabrikken Kristian Stærk
"Fra industri- til boligområde"***
En eftermiddag med historie og billeder
fra området ved Nordvesthavnsvej

Tilmelding på tlf.. 8872 4206 - Husk Kaffen!

Billeder fra "Skovturen" Den 23. maj 2009

**Lokalhistorisk Forening
for
Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg**

**Sønderborg havn
m. Kongebroen til højre**

HJÆLP

Ulkebøl-arkivet mangler medarbejdere

Er der nogen af medl., der har lyst?

Arkivernes data og åbningstider

Arkiv Data:

Arkiv-Nyt 25. årgang udgives af:
Lokalhistorisk Forening for
Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

Bestyrelsen for Lokalhistorisk Forening:

Formand: Knud E. Sørensen
Næstformd: Knud K. Petersen
Kasserer: Kai Viggo Jørgensen
Sekretær: Marianne Drostrup
Best.-medl.: Christian Jensen
Suppleant: Chr. Seeberg
Suppleant: Karl Matthies

Arkivet Asylvej 1, Sønderborg

Tlf. 74 43 27 10

E-mail:sdbg.arkiv@mail.tele.dk

Leder: H.C. Carstensen

Arkivet Torvet 12, Ulkebøl

Tlf. 74 42 93 66

Email:ulkeboel.arkiv@mail.tele.dk

Leder: Sophie Rasmussen

Den selvejende institution Lokalhistorisk Arkiv for Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

Formand: Kai Viggo Jørgensen
Næstformand: Mimi Bonefeld
Sekretær: Karin Erichsen
Kasserer: Knud Bjerring

Best-medl.: Frode Jørgensen
Best-medl.: Helene Petersen

Redaktion for Arkiv-Nyt

H.C.Carstensen

Kai Viggo Jørgensen

Arkivernes åbningstider:

Arkivet Asylvej 1

Mandag kl. 0900 – 1200

Onsdag kl. 1500 – 1700

Arkivet Ulkebøl

Tirsdag kl. 1000 – 1200

Onsdag kl. 1930 – 2100

Hjemmesider:

www.sdbglokalkarkiv.dk

www.skla.dk

Vi minder om arkivernes slogan:
Smid aldrig gamle papirer og billeder
væk
men aflever det hele på arkiverne!

**Vi sorterer, registrerer og opbevarer
for eftertiden!**

Frihedshallen – 50 år

Den 1. september i år er det 50 år siden, man tog Frihedshallen ved Idrætshøjskolen i brug.

At Frihedshallen først kunne tages i brug 8 år efter at Idrætshøjskolen var indviet, skyldtes formentlig problemer med at få økonomien på plads for i en avisartikel fra 1956 står der bl.a.:

”Finansminister Kampmann gav i aftes på et offentligt møde i Sønderborg en lige så overraskende som glædelig meddelelse.: den store idrætshal – den såkaldte Frihedshal – ved Idrætshøjskolen i Sønderborg, vil nu kunne opføres.

Ministeren kunne således meddele, at boligministeriet havde givet den længe ventede byggetilladelse og at finansministeriet var villig til at dække de forøgede byggeomkostninger. (omkostningerne var – på grund af prisstigninger - steget ca. 300.000 kr. i forhold til det oprindelige projekt).”

Oprindeligt var det meningen, at staten skulle dække 60% og

”Fonden til Fædrelandets Vel” de resterende 40%.”

Hallen fik form som den gamle vikingeborg i Trelleborg og blev understyret med de mest moderne faciliteter (bl.a. radorum m.v.).

At der var et stort behov viste sig tydeligt ved, at de 23 timer, hallen ville blive stillet til rådighed for de lokale sportsforeninger, hurtigt blev over- tegnet. Fra starten blev lejen af hallen som et forsøg sat til *15 kr. i timen incl. varmt brusebad*. Denne lave leje kunne bl.a. lade sig gøre fordi der jo ikke var en kapital, der skulle forrentes.

For god ordens skyld skal tilføjes, at hallen fik sit navn som et minde om befrielsen efter ophøret af 2. verdenskrig og hallens flygel skænkedes af elevforeningen.

kvj

Set i avisen

”Sønderborg, mandag den 30. maj 1910

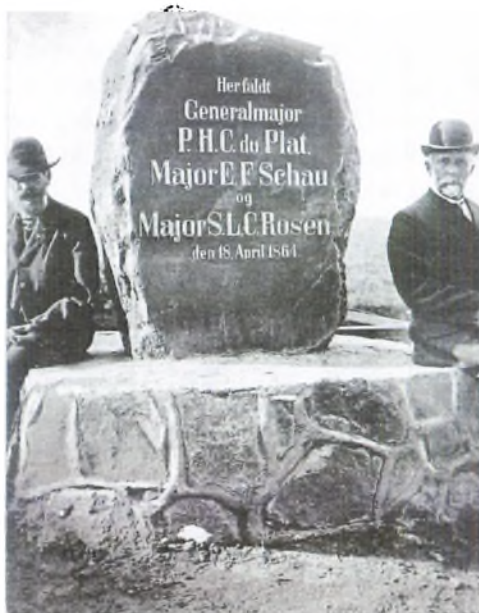
For tiden etableres en mindesten i arbejder Chr. Matzens have på Dybbølgade overfor stedet hvor Sønderborg Landevej udmunder i Chausseen.

Den ca. 2 meter høje natursten anbringes på en sokkel af marksten til ære for den danske generalmajor Claude du Plat og de sammen med ham den 18. april faldne generalstabsofficerer majorerne Schau og Rosen.”

I midten af 1930-erne blev stenen flyttet til den nuværende placering på den modsatte side af vejen.

Årsagen til flytningen var, at landevejen blev udvidet med fortov og cykel-sti og der var derfor ikke længere plads til den inde i haven.
kvj

Dybbøl. Mindesten fra 1864

Lensmand Detlev Brochdorp

I våbenhuset i Sct. Marie Kirke på venstre side står der en gravsten over Detlev Brochdorp, I dag kan man ikke rigtig se, hvad der står på stenen, tiden har sat sine spor.

Detlev Brochdorp blev udnævnt til amtmand og lensmand i Sønderborg i året 1526. Hans navn er kendt fra Kong Christian den II's fangenskab på Sønderborg Slot. De fire adelsmænd, som førte den fangne konge til Sønderborg i 1532, var Otto Krumpen, Knud Petersen Gyldenstjerne, Godske Ahlefeld som var amtmand i Nordborg og Iver Reventlow. Disse var pålagt at aflevere Kongen til lensmand Detlev Brochdorp på Sønderborg Slot. Fredag den 9. august 1532 om aftenen mellem kl. 20 og 21, førtes Kongen over vindebroen, hvor han blev modtaget af lensmanden. Han skulle bevogte den kongelige fange og nogle dage efter mødte han Kong Frederik i Flensborg, hvor han blev edfæstet på de forpligtelser, der var pålagt ham. Brochdorp var ejer af Vindeby ved Eckernførde og hørte til ridderskabet. Han regnes som den bedste i kongens tjeneste. Da Hertug Frederik af Gottorp lod sig hylde som konge i Viborg, holdt Detlev Brochdorp Flensborghus - sålænge det var ham muligt - for Christian II. Derefter gik han over i den nye herres tjeneste og ombyttede senere Flensborg med Sønderborg. Han overlevedes af sin hustru Margrethe Rantzau, der senere kaldets Fruen på Vindeby. Efter Kong Frederiks død hørte Brochdorp til Kong Christian den III's mest fremragende hærførere. Han førte en høj kommando både ved Øksenbjerg og i lejren foran København - han må altså have været fraværende i Sønderborg i disse år. Detlef Brochdorp døde på Sønderborg Slot den 29. marts 1538 og Kongen udstedte den 17. maj et åbent brev til indbyggerne i Sønderborg Len om indtil videre at adlyde husfogeden på Sønderborg Slot, Jørgen von Herberge. Den 28. juni samme år udnævntes Beide Rantzau til lensmand i Sønderborg og han indgik de samme forpligtelser i henhold til den fangne konge som Detlev Brochdorp.

Kilde: Jens Raben

St. Marie Kirken 1957 H.C.

Strandpromenaden helt ødelagt. (Dybbøl-Posten nov. 1941)

I gaar holdt Molen ved Strandpromenaden i Sønderborg Stand for Havets gigantiske Press, men i Løbet af Eftermiddagen forstærkede det sin Offensiv, for at bruge et aktuelt Udtryk, og i Dag til Morgen ligger den beskyttende Mole splintret.

Tonstunge Blokke løftes op og væltes ned, medens Havet raserer Promenadevejen uhindret. Promenadens solide Bænke er splintret. Badeanstaltens sidste Rester ligger strøet kilometervidt omkring, og Fod for Fod arbejder Havet sig indefter, medens det fjerner Træer, Rabatter og Buske paa sin Vej. Jernbanesporet er sunket væk paa lange Strækninger. Hvor før det grønne Græs lyste op, ligger nu Sand og centertunge Sten, slynget op af Havet. Det næste Menneskeværk, der staar for Tur til Udslettelse, er Lystbaadehavnen. Endnu en Dags Storm, og Havet vil ogsaa her have gjort propert Arbejde.
HC

Dagbladet "Dybbøl Posten" den 13. november 1941
(Direkte afskrift af bladet).

STORMEN

Paa anden nat laa man og lyttede til Stormens vrede Røst, der steg og faldt gennem alle Tonarter. Gennem Uvejret hørtes Lyden af Træer, for svage til at modstaa Presset, og som derfor knækkede, af Havets voldsomme Angreb mod Moler og Kyster, af Ruder og Tagsten, som gik med i Løbet. I al denne oprørte Rasen var Morgenrøden over Havet og Stranden skøn. Horisonten glødede i rødt og gult paa en Baggrund af blaåt, og de skumklædte Bølgesprøjt slog ind over Promenaden med uformindsket Kraft.

Hvor der før var grønne Rabatter, stod større og mindre Søer, og ud af den gennemhullede Mole og opblødte Promenadesti banede Vandet sig Vej tilbage til Havet. Badeanstaltens Fundamenter var delvis revet op, medens Udspringstaarnet endnu holdt.

Standpromenaden revet bort og Arealet oversvømmet.

Paa Aarsdagen for den store Stormflod i 1872 medførte den vældige Østenstorm i Gaar betydelige Ødelæggelser rundt om i Sønderjylland. Særlig slemt blev Egnen omkring Sønderborg ramt. I det lille Fiskerleje Høruphav kæntrede Fiskerbaadene under Stormens vældige Pres, og Aalefangsten i Dammene gik atter til Havs; men foruden dette direkte Tab blev der foraarsaget store Skader paa de enkelte Baade, ligesom Broer og Bolværker led Molest.

I Sønderborg flaaede de larmende stormpiskede Bølger den solide Cementkant langs Strandpromenaden fuldstændig op, saa Havet fik frit Spil til at æde af Promenaden, der blev helt ødelagt. Gasværkets Jernbanespor, der ligger bag Promenaden, blev skyllet op. Skaderne har antaget et Omfang, der maa skrives med et femcifret Tal.

HCC

Nyt fra Ulkebøl Arkiv

Arkivet har været godt besøgt i lang tid. Der kommer en del og finder materiale til udgivelsen af Ulkebølbogen, som arkivet deltager i arbejdet med. Det er et stort og spændende arbejde, der ledes af initiativtagerne.

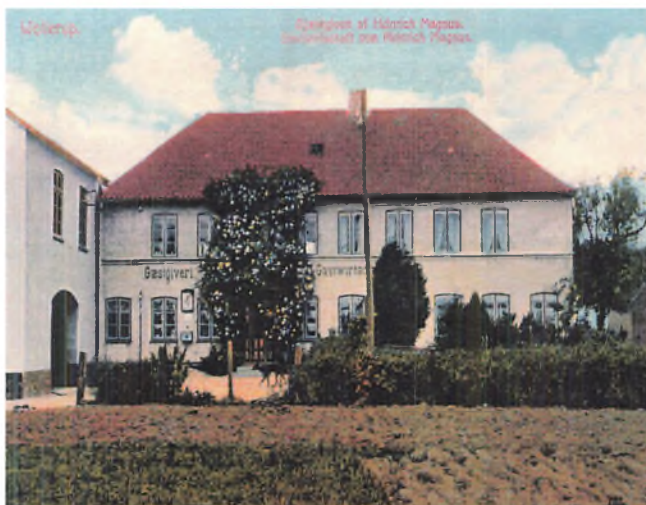
Vi er godt i gang med at arkivere på Arkibas 4, og billedregistreringen er også i gang.

Vi har fået flyttet lidt om i arkivet - vi synes det er blevet dejligt og der er mere plads. Kik ind til os, og se også vor billedudstilling om huse i Ormstoft.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at vi mangler et par medarbejdere. Der er for hårdt pres på for få medarbejdere.

God sommer

Sophie Rasmussen 25.5.2010

Vollerup Vandrerhjem 1912
da Heinrich Magnus drev kro i bygningen.
Johanne Hansen overtog bygningen i 1919.

Asylvej-arkivet siden sidst:

Så lykkedes det endeligt: vi er gået over til et nyt EDB registreringsprogram med navnet ARKIBAS 4 og alle vore registreringer ligger nu på en server i Vejle. Herfra vil det med tiden være muligt for alle at hente oplysninger om vore registreringer - men mere om dette når systemet er fuldt udbygget.

På grund af det nye registreringssystem har der været travlt med færdiggørelsen af systemet.

Arkivet har været godt besøgt i vinterperioden, samtidig har der været mange opgaver som er blevet løst via e-mail.

Forberedelsen til et nyt "Dias show" er påbegyndt - titlen vil være "Sønderborg Havn gennem tiderne" begyndende fra træskibenes tid og videre med dampskibe, vor tids fragtbåde, herunder spritbåde, skoleskibe og meget andet.

H.C.

Sct. Georgsgildet i Sønderborg har fejret 75-års jubilæum

Sct. Georgs Gilderne er en sammenslutning af tidligere medlemmer af et spejderkorps tilsluttet den internationale spejderorganisation. I Danmark startede Sct. Georgs Gilderne i 1933, i Sønderborg i 1935 og Sønderborg-gildet er således eet af landets ældste gilder. Både på landsplan og i de enkelte gilder udføres der socialt hjælpearbejde på en lang række områder og det gælder også her i Sønderborg.

Starten i Sønderborg skete under beskedne og vanskelige forhold og helt frem til 1940 lå medlemstallet på 15-20 personer.

Under 2. verdenskrig var det vanskeligt at få lokaler til afholdelse af møder – enten var lokaler, der var egnede til møder beslaglagt af tyskerne eller optaget på anden vis og møderne blev derfor afholdt på de besynderligste tidpunkter – som f.eks. søndag formiddag – der var ingen varme så ind i mellem måtte der foretages gymnastiske øvelser. Gennem årene har gildet været engageret i mange spændende aktiviteter:

I begyndelsen af 40-erne og på foranledning af konsul van Toornburg – direktør for Kamgarnsspinderiet og formand for Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse (LAB) – forsynedes gildets medlemmer med materiale til, om muligt, at få gang i beskæftigelsen.

Gildebrødrene cyklede så rundt til husejere, gårdejere o.s.v. for at påvirke dem til at lade udføre arbejde.

I 1942 og 1943 afholdt gildet ferielejre for piger og drenge på Lille Okseø i Flensborg Fjord og over 100 børn fra skolerne i Sønderborg fik et tiltrængt ophold under temaet ”Sol og Sundhed for Sønderborgbørn”.

I 1945 tog gildet initiativ til, at den dejlige spejderhytte nederst på Ringgade blev bygget.

I forbindelse med befrielsen i 1945 blev der med kort varsel indkaldt til møde på ”Colosseum” – dengang i Perlegade – i anledning af at gildets gildemester var vendt hjem fra Sverige, Mogens Dyre fra KZ-lejr, en lang række fra Frøslev ligesom de ”underjordiske” dukkede op på ny.

I 1946 afholdt gildet et kæmpe ”Sct. Georgs Marked”, der gav et overskud på omkring 25.000 kr. og opfyldelsen af ønsket om en egen feriekoloni kunne nu for alvor skimtes.

Et landarbejderhus på en stor smuk grund i Naldmose var en mulighed. Huset, der ejedes af en tysker, blev i forbindelse med krigens afslutning konfiskeret og gildet fik tilsagn om at måtte købe hus og grund af staten.

Ejendommen blev – for en pris af 11.000 kr. – overtaget i 1946 og fik navnet ”Naldmosehus”.

Senere opførtes en nyere bygning på grunden og stedet har i årenes løb været rammen om utallige svagførelejre, ophold for børnehaver og afholdelse af spejderlejre.

I 1949 var gildet involveret i at oprette et ungdomskollegium på Sdr. Landevej og senere kvindekollegiet på Sundquistsgade.

To gange i årenes løb – i 1947 og 1989 – har gildet stået for afholdelsen af Sct. Georgs Gildernes landsgildeting og også derved været med til at sætte Sønderborg på landkortet.

Jens Schmidt juni 2010/kvj

Spejderhytten på Ringgade.
Som det ses, overtog FDF senere bygningen

En russisk begravelse i Sønderborg

Den 27. august er det **160 år** siden en russisk kaptajn, Paul Maze-rowski på lineskibet ”Wiborg” døde og blev begravet på Sønderborg kirkegård, hvor gravstedet endnu findes.

Begravelsen fandt sted efter det russiske ritual idet kisten, der var be- trukket med blå fløjl og prydet med et sølvkors, efter at være blevet sat i land fra skibet førtes til kirkegården på en rustvogn forspændt 4 heste.

Foran rustvognen gik de gejstliges procession: først en kadet med et kristusbillede, derefter sangerne og - umiddelbart foran liget – poper- ne i deres pragtfulde dragter.

Efter liget fulgte en række russiske og danske officerer, øens guvernør og byens øvri- ge autoriteter.

På havnen paraderede russisk og ved kirkegården dansk militær. Sørgemarchen spille- des af russiske musikanter.

Efter at der var holdt sørge- messe ved graven og kisten var sænket i jorden, kastede den afdødes kammerater hver en skovlfuld jord på kisten.

Efter jordpåkastelsen affyre- de såvel russisk som dansk militær æressalver.

Samme år blev 7 russiske matroser fra diverse krigsski- be begravet på Sønderborg Kirkegård og 5 andre førtes til Lyø.

Kilde: Jens Raben ”Minder fra det gamle Sønderborg” / kvj

Rigsbankbygningen på Kongevej

Den 20. februar 1910 skrives der i avisen (oversat fra tysk):
”Den nye rigsbankbygning blev taget i brug af rigsbankfilialen. Den flotte bygning på den trekantede plads ved Bismarckstrasse (Østergade) danner en vellykket afslutning på denne fra bymidten udgående gade.

Allerede nu er bygningen et flot syn fra Rådhusstorvet og det vil blive endnu flottere, når den gamle retsbygning bliver fjernet (denne lå mellem posthuset og Løveapoteket og blev fjernet i forbindelse med opførelse af det nye domhus på Kongevej).”

Forhistorien var følgende:

I 1905 fik byen tilbud om at få en en rigsbankfilial i Sønderborg.

Betingelserne var:

Ingen kommunalskat – et passende banklokale og gratis lejlighed til en gift kasserer. Derudover skulle der de første 5 år garanteres kassereren en årlig tantieme på 3000 Mk. (Om disse betingelser blev opfyldt, vides ikke!)

Den 5. april 1905 behandledes sagen på et møde i handelsforeningen og man besluttede at oprettelsen af en sådan filial ville være til gavn for både handel og landbrug.

Man besluttede yderligere at rette en tak til landråd Tschirschnitz for hans store arbejde med at få filialen til byen. Byggetilladelse forelå i 1908.

Efter 1921 købte kulhandler Eriksen – Kulhandel A/S - bygningen til kontor og privatbolig og firmaet ejede den indtil 1947, hvorefter elektricitetsselskabet S.Å.A.E./E.S.S. overtog den til administration.

Ejendommen, hvor bankens gamle pengeskab stadig befinder sig, benyttes nu til forskellige kontorformål.

kvj

Referat af generalforsamlingen den 16.3.2010 i Lokalhistorisk Forening for Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg.

Knud E. Sørensen bød velkommen og foreslog en fællessang:
”Det er i dag et vejr - et solskinsvejr”.

1. Valg af ordstyrer:

Rudolf Petersen blev valgt og konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt.

2. Valg af 3 stemmetællere:

Lisbeth Petersen, Helene Petersen og Mimi Bonefeld blev valgt.

3. Formandens beretning:

Knud E. Sørensen aflagde beretning og kunne igen i år konstatere, at det havde været et stille og roligt år for arbejdet i foreningen. Medlemstallet er stabilt, men virksomhederne er fortsat svære at fastholde som medlemmer.

Der blev ikke i år brug for at indkalde suppleanterne, Karl Matthies og Chr. Seeberg.

Foreningen er oprettet som en støtteforening for arkiverne, så foreningens vigtigste opgave er fortsat at støtte arkiverne økonomisk. Formanden fortalte desuden om foreningens arrangementer, som bl.a. skal være med til at vække interesse. I februar 2009 holdt Mogens Dyre foredrag om sin deltagelse i den lokale modstandskamp under besættelsen, i maj var der arrangeret en tur i Sønderskoven, hvor skovløber Alf Odsbjerg Pedersen viste rundt bl.a. ved udskibningsstedet i Klinting. I september gik turen til Poul Erik Kjærs vognsamling i Gråsten og til slut et arrangement i multihuset i Dybbøl, hvor der blev vist billeder og fortalt om Kristian Stærks fabrik. Lily Laursen og H.C. Carstensen fortalte, og der var fulde huse. Vedr. fremtidige arrangementer skulle der fortsat arbejdes på at finde nye emner og skabe tilslutning hertil. Gode ideer til arrangementer blev efterlyst.

Formanden afsluttede med at takke alle, der havde bakket op om foreningens arbejde.

Forts.

4. Arkivernes formand aflagde beretning:

Kai Viggo Jørgensen talte for begge arkiver og fortalte bl.a., at det havde været et meget aktivt år med mange interessante indleveringer. Medarbejderne arbejder fortsat med det opdaterede datasystem, Arkibas. På kulturmatten kom der kun ca. 30 gæster, så man har derfor besluttet ikke at deltage næste gang.

Der er kommet en ny medarbejder på Asylvej, Svend-Erik Olsen.

Lilly Laursen er primus motor i en nedsat gruppe, som arbejder på at få rejst en mindesten for landskabsarkitekt Jens Jensen.

Arbejdsgruppen består desuden af A.P. Hansen, Peter Dragsbo og Stephan Kleinschmidt. Til slut lød en tak for et godt og hyggeligt samarbejde i det forløbne år.

5. Arkivernes regnskab og budget.

Kasserer, Knud Bjerring havde meldt afbud umiddelbart inden generalforsamlingen, så Kai Viggo Jørgensen tog sig også af dette punkt. Regnskabet for 2009 viste et overskud på kr.

17.499,79. Aktiverne var opgjort til kr. 105.510,62. Det reviderede regnskab for 2009 og budget for 2010 blev omdelt til de tilstedeværende, og begge dele blev godkendt.

6. Foreningens regnskab og budget.

Kai Viggo Jørgensen tog nu en anden kasket på og aflagde regnskab for foreningen. Regnskabet viste et overskud på kr. 2.860,- og aktiver for kr. 47.683,-. Han fortalte bl.a., at 2/3 af indtægterne fortsat går til arkivernes virke. I 2009 drejede det sig om kr. 23.911,-. Et egentligt budget var ikke fremstillet, men han forudså en mindre underskud i 2010 p.g.a. en planlagt bus-tur til Tønder. Da foreningen har en større kapital, bliver dette ikke det store problem. Regnskabet blev omdelt til forsamlingen, og både regnskab og det skønnede budget blev godkendt af forsamlingen.

7. Fastsættelse af kontingent for 2011: Kontingentet vil fortsat være kr. 100,-

8. Indkomne forslag: Der var ingen indkomne forslag.
Forts.

9. Valg iflg. Vedtægter:

- a) Valg af formand. Knud Erik Sørensen blev genvalgt.
- b) Valg af 1 bestyrelsesmedlemmer. Ralph Bertelsen ønskede ikke at genopstille, og Christian Jensen blev valgt.
- c) Valg af 2 suppleanter. Følgende blev genvalgt: Chr. Seeborg og Karl Matthies.
- d) Valg af 2 revisorer. Følgende blev genvalgt: Jes Andresen og Helmer Sander-Larsen.
- e) Valg af revisorsuppleant. Genvalgt blev Storm Johansen.
- f) Valg af 2 medlemmer til arkivbestyrelsen. Følgende blev genvalgt: Frode Jørgensen og Knud Bjerring.
- g) Valg af suppleant til Arkivbestyrelsen. Genvalgt blev Lilly Laursen.

10. Eventuelt:

Ralph Bertelsen takkede for samarbejdet i arrangementsgruppen og gjorde samtidig reklame for det sidste arrangement på kaserne. Formanden takkede Ralph for hans indsats og ville også gerne bakke op om kasernearrangementet. Formanden fortalte desuden om busturen til Tønder den 29.5.2010. Turen er gratis for medlemmer, og der er afgang fra Kirketorvet kl. 12.00 og hjemkomst ca. kl. 17.00. Tilmelding er nødvendig, og arrangementet annonceres i Sønderborg Ugeavis.

Helmer Sander-Larsen fortalte om et større projekt omhandlende Ulkebøl Sogn fra oldtiden til i dag. Værket kommer til at bestå af en historisk del + udvalgte emner f.eks. kirke, skole, + en speciel del om f.eks. gartneri og frugtavl.

Helmer Sander-Larsen gjorde desuden opmærksom på et arrangement i Dybbøl Kirke den 5.5.2010 kl. 19.00.

Efter generalforsamlingen blev der serveret kaffe/the, boller, lagkage og småkager, og til slut viste Svend-Erik Olsen to fine billedserier om henholdsvis Stikoni og Marie Kirken.

Skarprettene i Sønderborg

I en artikel i J. Raben "Minder fra det gamle Sønderborg" fandt vi en artikel om Sønderborgs skarprettene hvorfra følgende citeres:

"En skarpretters indtægt har været ret betydelig og han drev efterhånden sine priser så højt op, at der måtte forordnes en bestemt takst for de forskellige eksekutioner og bestillinger. Derom hedder det bl.a. i en forordning af 12. marts 1698: "Så skikkes herhos en taxt (forkortet) efter hvilken skarprettene for sådanne deres eksekutioner skal betales og lade sig nøje:

For et hoved med sværd at afhugge	10 Rd
For et hoved med økse at afhugge	8 Rd
For en at henge	10 Rd
For en igjen af galgen at nedtage	4 Rd
For en at partere og lægge på på steile	12 Rd
For at pidske af byen	7 Rd
For en heel krop at lægge paa Steile og Hjul	7 Rd
For en at slaa Arme og Ben i Stykker paa og lægge på Steile	14 Rd
For en at partere og lægge på Steile	12 Rd
For at brænde en Krop	10 Rd

Gryder eller kjedler, tænger, brændemærker, blokke, øxer, pæle steiler, søm, sluffer med tilhørende heste, tavl, strikker og andre deslige instrumenter forskaffe skarprettene sig selv imod den sædvanlige årlige løn, de nyde af kjøbstædernes indbyggere samt af bønder og huusmænd på landet"

Gabestokken

En anden straffemetode var den såkaldte gabestok, der bestod af en 2½ meter høj pæl med et halsjern der var fastgjort med en lille kæde.

Gabestokken stod så sent som omkring år 1800 på en lille forhøjning foran rådhuset.

Visse forbrydere blev straffet ved at de fik halsjernet spændt om halsen og således stod til skamme på byens mest befærdede sted, hvor de var udsat for hån og spot.

Kilde: "Minder fra det gamle Sønderborg af Jens Raben / kvj

Andelsselskabet Sundsmarkvej Vandforsyning

Den 18. juli 1934 stiftedes andelsselskabet Sundsmarkvej Vandforsyning, hvis formål skulle være ”at forsyne ejendommene Sundsmarkvej med godt vand til billigst mulig pris”.

Man havde ikke egen boring, men aftog vandet fra Sønderborg kommune idet selskabet anlagde hoved- og stikledninger.

Den faste afgift var kr. 1,25 for den første hane og vandafgiften kr. 0,75 pr. måned/familie.

Såfremt bestyrelsen konstaterede et unormalt stort forbrug hos en andelshaver var man berettiget til at forlange montering af måler og ”den, der ved ikke at tillukke en hane eller som følge af en utæt installation forårsager vandspild eller som lader ikke-andelshavere forsyne sig med vand fra værkets ledninger idømmes efter bestyrelsens skøn bøder fra 2 til 50 kroner”.

Selskabet eksisterede indtil ca. 1957, hvor det opløstes og formuen blev spist op i ”Katrinelund”.

Kilde: Selskabets love og et medlem af Lokalhistorisk forening kvj

Pontonbroen (igen-igen)

I ”Sønderjysk Månedsskrift” nr. 1/2010 har Frode Kristoffersen i en artikel skrevet, at den gamle pontonbro skulle have endt sine dage i Willemstad på hollandske Antiller.

Én af skriftets læsere—Albrecht von Hessberg—har efterfølgende undersøgt sagen og har fundet ud af, at den oprindelige pontonbro mellem Willemstad og Emmastad blev tegnet af den amerikanske konsul og indviet i 1888 (vores pontonbro blev som bekendt jo først fjernet i 1930).

Pontonbroen kom altså heller ikke til Willemstad, men de to broer ligner da (næsten) hinanden. kvj

Arrangementer efterår 2010

Besøg på Cathrines Minde Teglværk

Lørdag den 11. september kl. 14

Vi mødes på teglværket

*Kørsel kan ordnes ved henvendelse
til eet af arkiverne*

MEDBRING KAFFE

TILMELDING

Vollerup Vandrerhjem

Lørdag den 9. oktober kl. 14-16

Rundvisning og kaffe kr. 25,—

TILMELDING

*Arrangementerne annonceres
i god tid forinden i Ugeavisen*

**Tilmelding altid til eet af arkiverne
(Tlf.-numre på side 2)**

Besøg i Dybbøl Kirke

TØNDER

29. maj 2010

